

Referansedata

Fylke: Vestfold
Kommune: Sande (V.)
Kartblad: 1814 II
H.o.h.: 197-372moh
Areal: 967 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2009
Inventør: JKL, THH, ALA, STO, KAB, TBL, THØ
Dato feltreg.: 16.08.2009, 23.10.2009
Vegetasjonsone: Sørboreal
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Askilsåsen ligger i Sande kommune ca. en km vest for E18 nord for Fjøserud gård, 4-5 km nord-vest for Sande sentrum. Området er en del av Sandekalderaen, en gammel vulkan, og ligger mellom 200 og 400 meter over havet i sørboreal og boreonemoral vegetasjonssone. Gran og furuskog dominerer, men med en del innslag av bjørk og osp og mindre innslag av andre boreale løvtrær og edelløvtrær. Området er forholdsvis topografisk variert med markerte brattsider og dalsøkk. Vegetasjonen er av fattig og intermediær rikhet. Sumpskogen i Askilsdalen utgjør den mest interessante skogtypen i området.

Skogen er ikke spesielt gammel og skorer lavt på verdikriteriene gamle bartrær og gamle edelløvtrær. Den har imidlertid de senere årene begynt å produsere en del død ved innenfor de to registrerte kjerneområdene. Dette gir utslag i en ganske rik flora av vedboende sopp som i første rekke finnes på liggende død ved av gran. Området har med funn av 20 rødlistearter, hvorav de fleste er knyttet til liggende død ved, fått tre stjerner på arts-kriteriet. Området bidrar i noen grad til manglene i skogvernet ved at halvparten av området er lavereliggende (mindre enn 300 moh), ligger i sør- og boreonemoral sone, inneholder mange rødlistearter, samt har en vis grad av naturlig dynamikk og innehar skogtypen sumpskog og rik blandingskog i lavlandet.

Askilsåsen har klare og viktige naturkvaliteter. Generelt trekker størrelse, arrondering, lite gammel skog og manglende rike vegetasjonstyper verdien ned fra nasjonalt til regional viktig (**). Det finnes mange muligheter til å utvide området i flere retninger. Nesten alle utvidelser vil gi området større kvaliteter med tanke på økt naturvariasjon, større areal og trolig også flere rødlistearter.

Feltarbeid

Tidspunkt og værrets betydning

Feltarbeidet ble utført så pass seint at sesongen for markboende sopp var slutt. Bra tidspunkt for vedboende arter.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er spilt inn av grunneiere i område for vurdering i "frivillig vern" sammenheng. Undersøkelsen har avslørt at det finnes lignende og komplementære verdier rett utenfor grensene mange steder.

Tidligere undersøkelser

Det er foretatt MiS kartlegginger av Viken skogeierforening i 2000. Data fra denne kartleggingen er implementert i denne rapporteringen. Arter fra Artskart har supplert våre artslistene.

Beliggenhet

Det undersøkte området ligger i Sande kommune ca en km vest for E18 nord for Fjøserud gård, 4-5 km nord-vest for Sande sentrum.

Naturgrunnlag

Topografi

Området er forholdsvis topografisk variert med to bratte, østvendte og skogkledde lisider. Mellom disse er det en markert dalforsenkning i vest og et kolleparti som ender i områdets høyesteliggende punkt Røysa på 375 moh øst for denne.

Geologi

Området er geologisk en del av Sande kalderaen, en gammel vulkan. Det undersøkte området ligger på bergarten syenitt i overgangen mot rombeporfyr i øst.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Den varierte topografien i området gir stort utslag i markfuktigheten i ulike deler av området. Askilsdalen har høy grunnvansstand med sumpskog og myr av intermediær rikhet. Lengst nede i dalsidene er det lågurtvegetasjon med små innslag av edelløvsog og ospesuksesjoner. I flatere dalsøkk finnes blåbærskog og småbregneskog, mens de konvekse partiene i midtre deler av området domineres av fattige vegetasjonstyper som røsslyng blokkebærfurusog, bærlyngskog og knaus-

skog. I den østre hellinga er det svakt lågurtpreget blokkmarksvegetasjon som dominerer. Gran og furu er dominerende treslag, mens osp og bjørk er de mest frekvente løvtreslagene. Eik, lind, lønn, hassel, rogn, gråor og selje finnes sparsomt i området.

Skogstruktur og påvirkning

Skogen er for det meste ganske godt sjiktet, men stedvis er sjiktningen dårligere og trealderen er jevn. Det er forholdsvis mye død ved i området, men yngre læger dominerer sterkt. Mange gamle stubber over hele området viser spor etter tidligere uthogster. Askildalen har også blitt grøftet for en tid tilbake, men vannbalansen er nå i ferd med å gjenopprettes på normalt nivå.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Askilsåsen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Askildalen

Naturtype: Gammel barskog - Gammel granskog
BMVERDI: A

Areal: 100,4daa

Innledning: Området er registrert av Biofokus ved Jon T. Klepeland den 23. oktober 2009 i forbindelse med ordningen "frivillig vern". Deler av lokaliteten er tidligere kartlagt som nøkkelbiotop(er) (Røsok 2000).

Beliggenhet/avgrensing/naturgrunnlag: Avgrensingen gjelder et større gammelskogsområde på sørøstsiden av Knatten og vest for Askilsvannet i Sande kommune. Lokaliteten er langstrakt og omfatter en slak dalsenkning og deler av dalsidene på begge sider. Lokaliteten grenser mot mindre produktiv, mer grunnlendt og glisnere gammelskog med lavere naturverdi på alle kanter. Naturtyper/vegetasjonstyper: Gran dominerer skogbildet. Granskogen er oppblandet med noe løv, spesielt i skrenter og urer nær dalbunnen. Det er betydelig innslag av både bjørk, rogn, selje, osp, hassel og spisslønn. Deler av lokaliteten kan betraktes som rik sørboreal blandingskog. Dalbunnen i søndre halvdel av avgrensingen er flattliggende og forsumpet og dominert av torvmoser i bunnsjiktet. Feltsjiktet er dominert av blåbær, blåtopp, stri kråkefot og småbregner. I nordre del stiger terrenget noe og dalbunnen snevrer inn. I nordre del finnes små areal med storbregne-høystaudevegetasjon med bl.a. tyrihjel, skogstorkenebb, skogstjerneblom, og litt maigull, firblad og strutseving. Spesielt mot nordvest er det bratte dalsider med en serie steile (ofte helt loddrette) bergvegger, urer og avsatser. Spesielt i nedre del av denne skrånningen er det ganske høy dekning av lågurtskog. Fattige grasrike lågurtutforminger dominerer, men også ganske basekrevende arter inngår. De rikeste lågurtutformingene opptrer i nordre halvdel med blåveis, trollbær, vårerteknapp, krattfiol, myskemaure (mye), skogsalat, fingerstarr og skogsvingel. F.ø. dominerer ulike blåbær- og småbregne-utforminger, ofte dominert av smyle. Granskogen er overveiende i aldersfase og oppløsningsfase. Aldersspredningen er noe svak med klar dominans av eldre, noenlundejevngamle trær. Likevel er skogen relativt godt flersjiktet og flerdimensjonert. Trolig er øvre alder for gran omtrent 150 år, og største stammediameter er ca 60 cm dbh. Løvtrærne er generelt småvokste, men enkelte spisslønn på inntil 40 cm dbh finnes, og noen osp og bjørk er ca 50 cm dbh. Dødvedmengden i området er moderat til svært høy. Flere steder er det dannet små glenner etter lokale sammenbrudd. Fordelingen på ulike råtestadier er god. Likevel vurderes dødvedkontinuiteten som svak i et lengre tidsperspektiv. Dødvedelementer av ulike løvtrær inngår også, men er fåtallig sammenlignet med mengden grangadd og -læger.

Artsmangfold: En rekke krevende gammelskogsarter er påvist. Spesielt er mangfoldet av kontinuitetskrevende vednedbrytere på gran relativt høyt. Noen av disse er også relativt varmekjære med sørlig utbredelse. Lokaliteten har også verdi for luftfuktighetskrevende arter i lungeneversamfunnet. Verd å fremheve er grønnsko, taigasnyltekjuke, gul snyltekjuke, Antrodiella americana, rynkeskinn, svartsoneskjuka, beversagsopp, kystnever og lungenever.

Verdibegrunnelse: Dette er en ganske stor og velarrondert gammelskogslokalitet. Skogstrukturen er fHV velutviklet med store mengder dødved av gran og god spredning på nedbrytningsstadier. Kombinasjonen gammel granskog på lågurtmark i sørboreal sone over såpass stort areal er sjeldent. Mange rødlistearter er dessuten påvist, og flere av disse med flere funn. Samlet vurderes lokaliteten derfor som svært viktig (A verdi).

2 Røysa østhelling

Naturtype: Gammel barskog - Gammel granskog
BMVERDI: B

Areal: 107,7daa

Innledning: Området er registrert av Biofokus ved Terje Blindheim og Tom H. Hofton den 23. oktober 2009 i forbindelse med ordningen "frivillig vern". Deler av lokaliteten er tidligere kartlagt som nøkkelbiotop(er) (Røsok 2000).

Beliggenhet/avgrensing/naturgrunnlag: Avgrensningen gjelder en østvendt lise på østsiden av Røysa, Sande kommune.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten er grandominert med et betydelig innslag av furu, bjørk, osp, rogn og selje. Små innslag av linn og lønn. Det er mye blokkmark og småskrenter. Blåbær- og lågurtvegetasjon dominerer vegetasjonen som ikke er spesielt rik. Skogen er flersjiktet med god spredning og det finnes spredt med nøkkelementer som liggende og stående død ved, høystubber, steinblokker og små bergvegger og enkelte ganske grove trær. Det er mest død ved i tidlige nedbrytningsstadier og spor etter tidligere hogster finnes spredt.

Artsmangfold: Det er registrert totalt 10 rødlistede arter fordelt på 8 vedboende sopp og 2 billearter. Høyeste rødlistekategori er sårbar (VU). Potensialet på sikt vurderes som godt for en rekke artsgrupper knyttet til gamle trær og død ved, men mindre for arter knyttet til rik vegetasjon.

Skjøtsel og hensyn: Områdets kvaliteter er avhengig av at skogen får utvikle seg fritt uten hogstingrep.

Verdivurdering: Lokaliteten har klare kvaliteter knyttet til død ved av gran, samt noe mindre verdier knyttet til ulike løvtrær. Funn av 10 rødlistede arter hvor høyeste rødlistekategori er sårbar gir verdi som viktig (B verdi).

Artsmangfold

Det registrerte arts mangfoldet av signalarter og rødlistearter er i all hovedsak knyttet til død ved og rikbarkstrær. Totalt 20 rødlistearter fordelt på 6 sårbare (VU) og 14 nær truede (NT) arter er registrert. De fleste av disse er vedboende sopp som er knyttet til de to registrerte kjerneområdene. Av moser er grønsko (VU) funnet flere steder, samt at almeteppemose er funnet på edelløvtrær. Gubbeskjegg finnes sparsomt på gran, mens lungenever og kystnever er funnet på edelløvtrær i Askilsdalen. De to nær truede borebillene *Cis dentatus* og *Cis quadridens* ble kartlagt i kjerneområde 2. Vedboende sopp utgjør de fleste registrerte rødlistearter i området og med tanke på størrelsen på de to kjerneområdene hvor de fleste artene er funnet er artsantallet ganske høyt. Ikke mange andre områder i Vestfold har dokumentert flere arter innenfor denne organismegruppen.

Totalt sett vurderes området og være viktig for et arts mangfold som er knyttet til død ved i både fuktige og mer eksponerte miljøer, samt på noe lenger sikt også for lav, moser og insekter knyttet til gammel løvskog. Potensialet for marboende arter knyttet til rik vegetasjon vurderes som lavt innenfor det avgrensede området.

Tabell: Artsfunn i Askilsåsen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Biller	<i>Cis dentatus</i>		NT	1	2 ₁
	<i>Cis fagi</i>			1	2 ₁
	<i>Cis quadridens</i>		NT	1	2 ₁
Maurefamilien	<i>Galium triflorum</i>	Myskemaure		1	1 ₁
Bladmoser	<i>Buxbaumia viridis</i>	Grønsko	VU	6	1 ₄ 2 ₂
Levermoser	<i>Porella platyphylla</i>	Almeteppemose		3	1 ₃
Busk- og bladlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	Gubbeskjegg	NT	1	1
	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lungenever		1	3 ₁
	<i>Lobaria virens</i>	Kystnever		1	1 ₁
Skorpelav	<i>Lecanactis abietina</i>	Gammelgranlav		3	3
Sopp vedboende	<i>Antrodia macra</i>		NT	1	1 ₁
	<i>Antrodiella americana</i>	Broddsopp-snyltekjuke	NT	1	1 ₁
	<i>Antrodiella citrinella</i>	Gul snyltekjuke	VU	6	1 ₁ 5
	<i>Antrodiella hoehnelii</i>	Vortekjuka		1	1 ₁
	<i>Antrodiella pallasii</i>		VU	1	1 ₁
	<i>Climacocystis borealis</i>	Vasskjuka		2	1 ₂
	<i>Cystostereum murrayi</i>	Duftskinn	NT	1	2 ₁
	<i>Cystostereum murrayii</i>	Duftskinn	NT	1	1 ₁
	<i>Junghuhnia luteoalba</i>	Okerporekjuka	NT	1	2 ₁
	<i>Lentinellus castoreus</i>	Beversagsopp		2	1 ₂
	<i>Oligoporus guttulatus</i>	Dråpekjuka	VU		2
	<i>Oligoporus hibernicus</i>		NT	1	2 ₁
	<i>Oligoporus undosus</i>		VU	1	2 ₁
	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Granrustkjuka		22	1 ₁₀ 2 ₁₀ 3 ₂
	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Svartsonekjuka	NT	1	1 ₁
	<i>Phellinus populicola</i>	Stor ospeildkjuka		2	2 ₂
	<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkeskinn	NT	6	1 ₅ 2 ₁
	<i>Phlebia cornea</i>	Hornskinn	NT	1	2 ₁
	<i>Phlebia rufa</i>	Labyrintskinn		1	1
	<i>Physisporinus vitreus</i>	Glasskjuka		2	2
<i>Plicatura crispa</i>	Vifteryngesopp		1	3 ₁	
<i>Pseudographis pinicola</i>	Gammelgranskål	NT	2	1 ₁ 1 ₁	
<i>Skeletocutis brevispora</i>		VU	2	2 ₁ 3 ₁	
<i>Skeletocutis kuehneri</i>		NT	2	2 ₂	
<i>Skeletocutis nivea</i>	Småporekjuka		1	2 ₁	

Avgrensning og arrondering

Avgrensningen følger i sin helhet eiendomsgrensene til tre grneiere. I vest mot Knatten er grensen av tilyder satt på toppen av den østvendte brattlia. Grensene er rimelig gode og inkluderer stort sett hele lisider og dalsøkk. Avgrensningen i øst er noe uheldig da ikke hele skrånningen er inkludert og at heller ikke en mindre bekkeløft i sør er inkludert.

Andre inngrep

Det er ingen større nyere tekniske inngrep i lokaliteten.

Vurdering og verdsetting

Askilsåsen utgjør et forholdsvis typisk landskapselement på denne siden av Oslofjorden med skarpe overganger fra fattig furuhei til rikere lisider og humide dalsøkk med sumpskog og myr. I Askilsåsen sitt tilfelle er det i tillegg forholdsvis gammel og til dels høyproduktiv skog på deler av arealet. For jordlevende arter har området forholdsvis lave verdier og det er gjort få funn av både ordinære og mer spesielle rikmarksarter av karplanter, moser og sopp. I en større landskapssammenheng er det først og fremst sumpskogen i Askilsdalen som er mest spesiell, mens de andre skogtypene er vanligere i landskapet.

Verdien av området er i dag i første rekke knyttet til de to kjerneområdene og deres kvaliteter av død ved, ospesuksesjoner og edelløvsog. Disse kvalitetene sammen med forekomsten av 20 registrerte rødlistearter som er knyttet til dem er det som i første rekke gir verdi til området. Seks av de 20 rødlisteartene er vurdert som sårbare (VU).

Bortsett fra for kriteriene gamle bartrær og gamle edelløvtrær som er gitt en * skores det fra 2 til 3 stjerner på alle av de 13 delkriteriene som verdien er målt etter. Området oppfyller de generelle mangelene "lavereliggende områder", "viktige forekomster av rødlistearter" for ca. halvparten av området, samt at den spesielle mangelen "sumpskog" er oppfylt i midtels grad (Framstad 2002, 2003).

Totalt sett vurderes Askilsåsen som et regionalt viktig skogområde (**) i dag og med stor potensial for å bli enda viktigere i fremtiden etter hvert som skogen blir eldre.

Tabell: Kriterier og verdsetting for kjerneområder og totalt for Askilsåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdsetting i metodekapittelet.

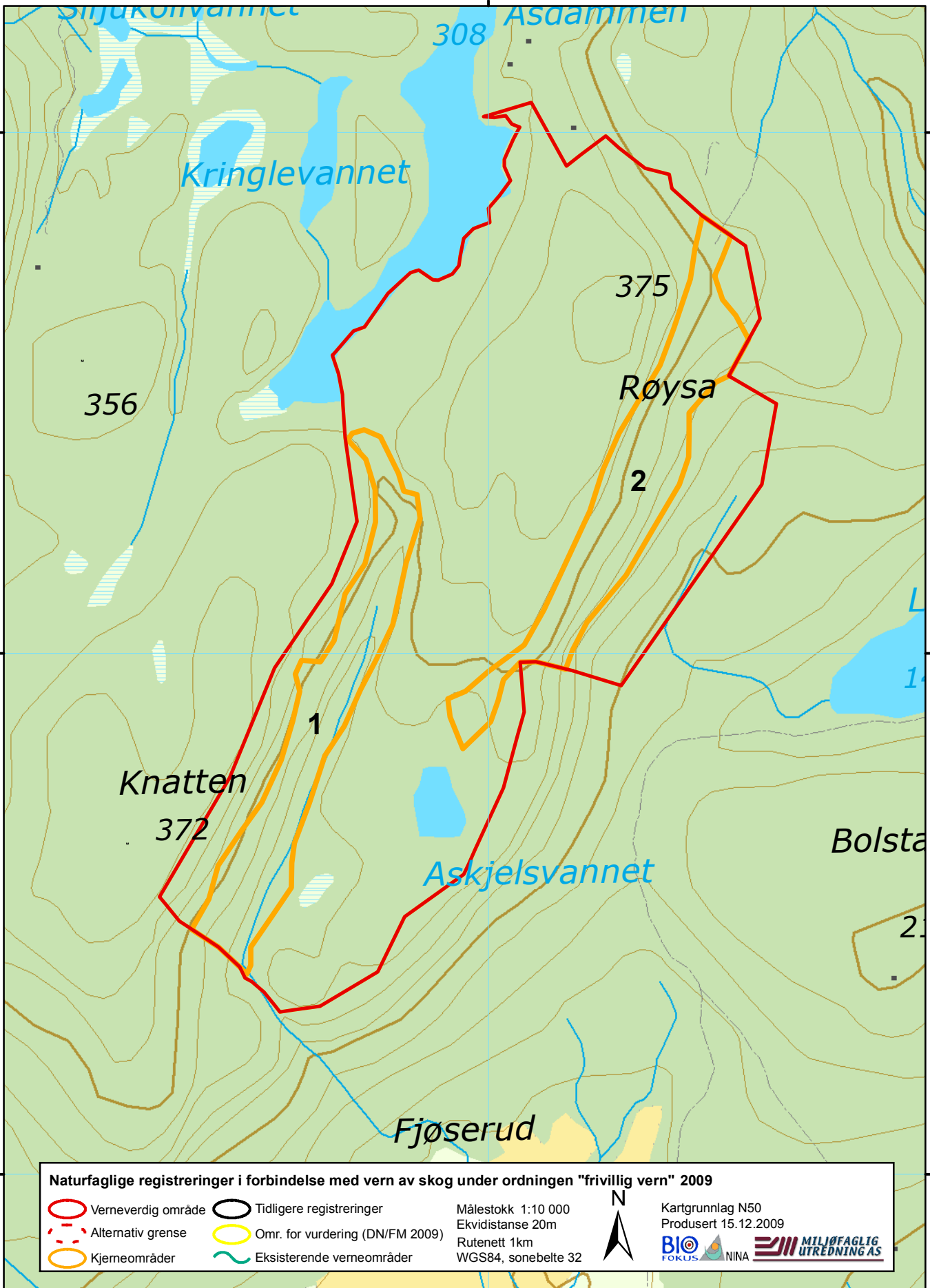
Kjerneområde	Urørthet	Dødvedmengde	Dødvedkont.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Variasjon	Tre-slagsvariasjon	Vegeta.-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Askilsdalen	***	***	**	*	*	*	**	**	—	—	**	**	-	—	***
2 Røysa østhelling	***	**	*	**	**	*	***	**	—	—	**	**	-	—	**
Totalt for Askilsåsen	***	**	**	*	**	*	***		**	**	**	***	**	**	**

Referanser

Artskart 2009. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

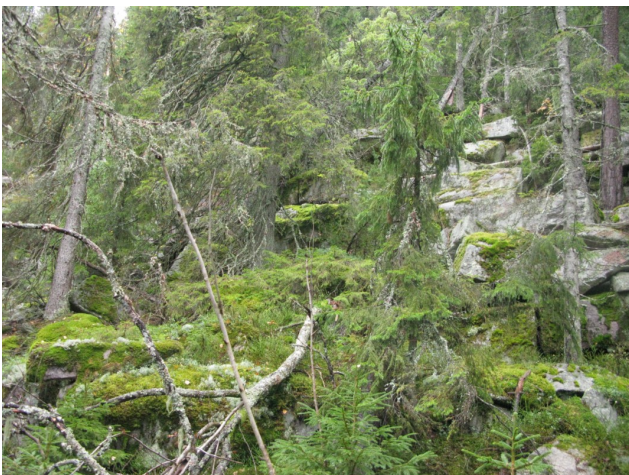
Bilder fra området Askilsåsen

*I bunnen av Askilsdalen (kjerne 1) er det en del fattig sumpskog.
Foto: Tom Hellig Hofton*

Røsslyng-blokkebær-furuskog sør for Askilstjernet. Foto: Jon T. Klepsland

Gran på blokkmark i kjerneområde 2. Foto: Stefan Olberg

Død osp og ung gran i kjerneområde 2. Foto: Stefan Olberg